

УДК 298.9 (045.2)

Б 73

Ігор БОГДАНОВСЬКИЙ

ТЕОСОФІЯ Й ОКУЛЬТИЗМ: ТРАДИЦІЇ І СУЧАСНІСТЬ

На формування сучасних неомістичних течій і груп найбільшою мірою вплинули доктринальні положення теософів й окультистів. Загальними рисами, які властиві майже всім групам, що належать до руху “Нова Ера”, є такі: визнання духовної єдності між людиною і божеством, віра в реінкарнацію, практика містичних медитацій, спрямованих на встановлення контактів з представниками духовної ієрархії, і різноманітні системи психофізичних технік, оволодіння якими нібито сприяє отриманню надприродних здібностей.

***Ключові слова:** теософія, езотерика, окультизм, магія, містика, змінені стани свідомості.*

***Постановка проблеми.** На рубежі XIX – XX ст. широкої популярності набули езотеричні й окультні вчення: теософія, періхіанство та ін. Тоді ж поширилося захоплення різними містичними практиками (спіритизмом, астрологією, хіромантією, нумерологією, алхімією). Ці релігійні вчення і практики набувають значної популярності і в нашій країні. Сучасні вітчизняні релігієзнавці зазначають, що “нетрадиційні... містичні рухи стали невід’ємним атрибутом українського сьогодення. Ми можемо спостерігати як зростання їх кількості, так і впливу на різноманітні процеси в нашій державі” [5, 5]. Пильну увагу зарубіжних релігієзнавців феномен окультизму й неомістики привернув у 70 – 80-ті рр. XX ст., коли швидкими темпами відбувалося становлення релігійного руху “Нью Ейдж” (“Нової Ери” або “Нового Століття”).*

***Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Феномен неомістики досліджувався Е. Баркер, Дж. Гарднером, Ф. Зімбардо, М.Д. Лангоуні, Т. Лейном, М. Ляйппе, М.Т. Сінгер, Д. Стюартом, М. Уолтером,*

С. Хассеном, Ф. Чалдіні та ін. відомими фахівцями соціально-гуманітарного знання. Серед російських та українських вчених, в працях яких досліджувались феномени теософії, окультизму та інші прояви нетрадиційної релігійності, слід вказати Є.Г. Балагушкіна, А.А. Беліка, Є.М. Волкова, В.В. Гринька, П.С. Гуревича, В.Є. Єленського, В.І. Ібрагімова, А.М. Колодного, О.М. Краснікова, Є.В. Ліхтенштейна, В.І. Лубського, М.П. Мчедлова, В.М. Петрика, Л.О. Филипович, А.Б. Холмогорову та ін. У працях вищезазначених фахівців досліджувалася насамперед взаємодія нових релігійних груп з різними інститутами сучасного суспільства, а розгляду трансформації теософсько-окультної традиції від кінця ХІХ ст. до наших днів достатньої уваги не приділялось.

Метою статті є доведення існування світоглядного впливу мислителів, що творили в межах теософсько-окультної традиції, на становлення тих неомістичних релігійних груп, які об'єднуються нині в русі “Нью Ейдж”.

Вчення теософії (від грец. θεοσοφία – “божественна мудрість”) розробила уродженка Катеринослава (нині Дніпропетровськ) Олена Петрівна Блаватська (1831 – 1891). Перед тим, як заснувати товариство теософів, О.П. Блаватська багато подорожувала, побувавши в Єгипті, Перу, Мексиці, Індії, Тибеті. Своїх прихильників вона переконувала, що є “медіумом” (посередником між духами і людьми). Зокрема, вона запевняла, що має особистий зв'язок з махатмами: Морією та Кут-Хумі (представниками небесної духовної ієрархії), які одночасно були її ангелами-охоронцями. Ось як про це пише сучасний теософ В. Бхупендра: “О.П. Блаватська була під захистом її Учителів з дитинства. Як ясновидець, дитиною вона бачила високу і таємничу постать індуся в білому одязі, завжди одного й того ж. У Лондоні в 1851 р. відбулася... зустріч з Учителем, якого вона негайно упізнала як свого... ангела, під захистом і проводом якого вона була все життя. Під час зустрічі з Ним у Гайд Парку в Лондоні, Учитель розповів їй про роботу, яку їй належить виконати. Те, що вона була під постійним захистом цього могутнього Духа, показано під час її подорожі Америкою. Коли вона була в Вест-Індії, Він попередив її у видінні про ризик, якому вона піддається, спілкуючись з чаклунами вуду, і вона негайно виїхала звідти” [2].

У 1864 р. в Єгипті О.П. Блаватська створила перше міжнародне товариство спіритів-медіумів, а в 1875 р. у Нью-Йорку разом з

Г.С. Олкоттом та У.К. Джаджем – Міжнародне Теософічне Товариство (МТТ), яке існує й досі. Засновники Товариства запевняли, що теософія продовжує давню окультну (приховану) традицію, яка передавалася від одних поколінь “посвячених” до інших. На формування теософської доктрини вплинули мислителі, які творили в традиціях гностицизму, герметизму, каббали і масонства (Парацельс, Якоб Бьоме, Емануель Сведенборг та ін.). З 1879 р. в Індії друкується журнал “Теософіст”.

Не все в житті О.П. Блаватської складалося добре. У середині 80-х рр. ХІХ ст. представник комітету британського “Товариства психічних досліджень” Р. Ходжсон звинуватив її у шахрайстві, що вкрай негативно позначилося на репутації теософського руху. Проте сучасні теософи впевнені, що ставлення Р. Ходжсона до О.П. Блаватської було упередженим і негативним, відповідно, його висновки були сфальсифіковані. Наприклад, Ф. Меррел-Вольф пише: “Хіба хто-небудь... протягом десяти років... зміг би обдурити безліч розумних чоловіків і жінок різного походження і переконати їх у істинності своїх здатностей, вчень, місії... і бути викритим двадцятитрьохрічним хлопцем, який, розпитавши кількох очевидців, зміг безпомилково зрозуміти те, про що вчена публіка навіть не здогадувалася... «Немає злочину без мотиву». Який же мотив приписали Ходжсон і Комітет?... Вона була російською шпигункою, і її мотивом було підірвати британську владу в Індії!” [4, 94 – 95]. Зауважимо, що в 1986 р. представники того ж самого “Товариства психічних досліджень” мусили зізнатися, що О.П. Блаватська була звинувачена у шахрайстві несправедливо. Проте після оприлюднення звіту Р. Ходжсона, О.П. Блаватська мусила виїхати з Індії і переїхати до італійського міста Торре-дель-Греко, де написала свої головні роботи: “Таємну Доктрину”, “Ключ до Теософії” та “Голос мовчання”.

У Російській імперії на рубежі ХІХ – ХХ ст. діяли декілька автономних груп теософів, які на початку ХХ ст. приєдналися до МТТ. Одне з його відділень (“Теософічне товариство імені Г.С.Сковороди”) функціонувало в Києві. Після перемоги більшовиків більшість теософів і окультистів вирішили за краще виїхати з Радянської Росії. Найбільш відомими езотериками та окультистами у середовищі емігрантів з СРСР були П.Д. Успенський і Г.І. Гурджиєв. Перший з них написав книги: “Нова модель Всесвіту” та “В пошуках дивовижного: фрагменти невідомого вчення”, де стверджував, що оволодів невідомими європейцям

релігійними традиціями, подорожуючи Єгиптом, Індією, Цейлоном, Туреччиною і країнами Близького Сходу. Головна ідея П.Л. Успенського полягала у тому, що люди не використовують навіть малої частини своїх потенційних духовних здібностей та сил. Проте постійна, методична робота, спрямована на особистісний духовний розвиток, може привести до розкриття зв'язків, що існують між людиною та Всесвітом. Ці ідеї розвинув Г.І. Гурджиєв, наголошуючи, що людина здатна і повинна розкривати свій духовний потенціал завдяки наполегливим тренуванням. Він не вірив у християнську доктрину воскресіння плоті, дотримуючись давнього вчення про реінкарнацію. Людей Г.І. Гурджиєв порівнював із краплями води. Проте якщо останні переміщуються у просторі механічно, то люди здатні самі творити свою долю. Він наголошував, що та людина, “чия загальна природа наділена власним «Я», входить в один потік життя, чия позбавлена – в інший... Різниця полягає в тому, що одна течія впадає в океан... і ця крапля води отримує можливість еволюціонувати у... вищу концентрацію. А кінець течії іншого потоку... губиться в розломах «нижчих шарів»... і бере участь в процесі «інволюційного будівництва»... та, перетворившись на пару, відправляється у відповідні сфери нових народжень” [3, 46]. Своїх учнів Г.І. Гурджиєв закликав наполегливо вчитися досягати стану вищої ясності “пробудженого розуму”, коли відпадають усі хибні “механістичні налаштування”, які здобуває людина в процесі соціалізації, а індивід “усвідомлено” отримує свою сутність.

Проти тих теософів, які не емігрували з радянської Росії (наприклад, членів гуртка А.А. Каменської), вже в 1921 р. розгорнулися репресії, унаслідок яких діяльність практично усіх теософсько-окультних груп зовсім припинилась. Лише у другій половині 80-х рр. ХХ ст. теософський рух на українських землях знову відродився. На сьогодні в Україні функціонує відділення МТТ (сайт: <http://theosophy.in.ua>), окремі групи і центри якого діють у Києві (“Світло Душі” та ін.), Одесі (“Мир через культуру”) та інших містах. Найбільш активним є осередок МТТ в Дніпропетровську (“Теософський центр імені О.П. Блаватської”), діяльністю якого керує С. Гавриленко (сайт: <http://theosophy.dp.ua>). Вітчизняні теософи видають різноманітну окультно-містичну літературу, друкують часописи: “Вісник Теософії” та “Світоч”, підтримують діяльність власних Інтернет порталів та проводять різноманітні освітні і культурні заходи.

Теософсько-окультні традиції не лише продовжили, але й розвинули представники родини Реріхів: видатний мислитель, письменник, художник (він написав більше семи тисяч картин), мандрівник й громадський діяч Микола Костянтинович, його дружина Олена Іванівна та їхні сини: Юрій і Святослав. М.К. Реріх об’їздив майже увесь світ. Про його експедиції на Алтай, до Тибету та Гімалаїв і досі поширюється багато легенд. Тривалий час Реріхи залишалися вірними теософському вченню. О.І. Реріх навіть переклала з англійської на російську мову “Таємну Доктрину” О.П. Блаватської. Однак згодом в духовних пошуках вони пішли своїм оригінальним шляхом. 24 березня 1920 р. в Лондоні подружжя Реріхів нібито вперше зустріли свого махатму, бесіда з яким дала поштовх до написання книги “Листя саду Морії” і створення вчення, що згодом отримало назву “Агні Йога” (від санскр. – “вогняна йога”). Часто це вчення також називають “Живою Етикою”. Свої погляди Реріхи виклали в книгах: “Агні Йога”, “Безмежність”, “Ієрархія”, “Світ Вогняний”, “Аум”, “Надземне” та ін. Основними постулатами їхньої етики є ідеї протиборства нового й старого світів та любові людини до Бога і природи як основи гармонійного розвитку світу. Система Реріхів називається “живою” на протигагу традиційній етиці, яку вони вважали “мертвою” та закостенілою. Реріхи закликали своїх послідовників зректися всіх негативних рис та якостей: лінощів, неосвіченості, страху, брехні, лицемірства, користолюбства, пияцтва і паління та присвятити життя творчій праці заради перемоги Божественного Світла. Вчення Реріхів є пантеїстичним, оскільки, на їх думку, Бог перебуває не у трансцендентній реальності, а розчинений у природі, що оточує нас.

Учення “Живої етики” здобуло велику кількість прихильників у багатьох країнах. В Індії Реріхи та їх послідовники створили в м. Кулу “Інститут Людини Урусваті”. Лише в 90-ті рр. було створене Українське Реріхівське Товариство (голова В.А. Козар, сайт: <http://www.roerich-urs.com/index.html>), яке є автономним відділенням Міжнародного Центру Реріхів. Діють й інші об’єднання реріхівців. Наприклад, в Одесі функціонує “Дім-музей імені М.К. Реріха” під керівництвом О.Г. Петренко, яка, крім того, редагує науковий щорічник “Ліга культури” та проводить багато культурних заходів, спрямованих на популяризацію вчення “Живої етики” та мистецьких здобутків родини Реріхів (інформація на сайті: <http://www.odessa-roerich-house.od.ua/news.shtml>).

Теософія О.П. Блаватської, вчення П.Л. Успенського, Г.І. Гурджієва, Реріхів та інших містиків сприяли популяризації в західних країнах окультно-езотеричних знань. Піку популярності окультні групи в Європі набули в період між двома світовими війнами, а потім інтерес до езотерики на Заході дещо послабився. Наступна хвиля популяризації окультизму почалась лише наприкінці 60-х рр. ХХ ст. і була пов'язана з очікуваннями приходу “Нової Ери”. Відповідно, сучасні містичні окультно-езотеричні течії часто називають саме релігіями “Нью Ейдж”.

Рух “Нью Ейдж” не є чимось організаційно єдиним, а становить сукупність різноманітних за своїми доктринальними положеннями і внутрішньою організаційною природою груп, які в тій чи тій формі сповідують езотерично-окультні ідеї та займаються містичними практиками. Загальними рисами, які властиві майже всім прихильникам руху “Нью Ейдж” (далі ньоейджерам), окрім окультизму, є уявлення про можливість злиття людини з божеством, віра в реінкарнацію, практика медитації, прагнення не надавати особливого значення відмінностям між релігіями і тощо. Ньюейджери впевнені, що ера панування християнства відходить у минуле. На їх переконання, християнство мало силу, коли сонце перебувало у зодіакальному знаку “Риб” (риба є одним із символів християнства). Тепер же, коли сонце переходить (або й вже перейшло) до знаку “Водолія”, нібито має наступити відкриття прихованих духовних сил в людині.

Релігійний зміст у поняття “Нової Ери” було внесено О.П. Блаватською. Завдяки її “Таємній Доктрині”, уявлення про “Великих Посвячених”, які незримо спрямовують історію людства у правильне русло, отримало широке поширення у західних країнах. В її вченні прихід “Нової Ери” пов'язувався з народженням шостої раси надлюдей, які володітимуть надприродними духовно-окультними здібностями. Теперішнє ж людство є лише п'ятою расою, і, за розрахунками О.П. Блаватської, “Нова Ера” настане лише через 25 тис. років. Однак Аліса Бейлі, яка тривалий час очолювала одну з найвпливовіших теософських груп “Люцис Траст”, напророкувала прихід цієї ери в найближчі десятиліття. Дух, від якого вона нібито отримувала одкровення, – Джуал Кхул (або “Тибетець”) відкрив їй, що людство скоро переживе духовну революцію. На її переконання, О.П. Блаватська не врахувала ту обставину, що прихід Будди Шак'ямуні суттєво прискорив духовний розвиток людства. А. Бейлі писала, що “відтоді потік духовного життя неухильно переміщувався до

Заходу, і тепер ми вправі очікувати... кульмінації, яка досягне свого зеніту між 1965 і 2025 роками” [1, 6]. Анна Безант, яка очолила МТТ після смерті Г.С. Олкотта, теж вважала, що світ уже підготовлений для настання “Нової Ери”. Вона пропагувала ідею про прихід у найближчий час “Спасителя людства”, під яким розуміла не Ісуса Христа, а Будду Майтрею. Реріхи також переконували, що настання “Нової Ери” відбудеться саме на межі другого і третього тисячоліть.

Середовищем, в якому теософсько-окультна ідея про наближення “Нової Ери” набула популярності, стала молодіжна контркультура 60-х рр. ХХ ст. Визначальним мотивом цих людей був стихійний бунт проти буржуазно-споживацької моралі та раціоналізованої релігії. Представники неформальної молоді (зокрема, хіпі) намагалися зробити в суспільстві духовну революцію за допомогою різноманітних взаємопов’язаних експериментів з “розширення” свідомості (переважно за допомогою психоделічних наркотиків), а також рок музики, практики “вільної любові” (по суті, майже не обмежених моральними нормами різноманітних форм сексу) та участі в містичних культах. На початку 70-х рр. вчення про прихід “Нової Ери” набуло великої популярності в країнах Заходу. Ньюейджери очікували, що духовне перетворення людства буде здійснене Спасителем, який пробудить приховані духовні сили людей, що дозволить здійснити волю Вищої духовної ієрархії і вивести глобальну цивілізацію зі стану кризи. На їх думку, нова цивілізація буде поєднанням сучасних західних технологій зі східними техніками досягнення змінених станів свідомості, завдяки яким людина зможе поставити під контроль свій внутрішній (духовний) світ. Колосальні можливості нової цивілізації уможливають розв’язання усіх глобальних проблем й створення справді щасливого суспільства. Зауважимо, що значна частина прихильників біблійного християнства ототожнюють ньюейджерівського Спасителя з Антихристом.

Учення “Нью Ейдж” сконцентрувало в собі величезний багаж ідей і практичних культово-магічних методів, взятий з багатьох релігій. Проте все це розглядається крізь призму окультизму. Ньюейджери переконані, що окремі релігії – це лише різні шляхи осягнення однієї і тієї самої божої істини. Раціональний зміст окремих релігійних віровчень при цьому розглядається як щось обмежене і неповне, а суперечності між релігіями – як щось неважливе, порівняно з вищою містичною єдністю всіх релігій.

Наприклад, А. Безант проголошувала, що ближньому потрібно допомагати, долаючи закон карми, подібно до того, як ми долаємо закон тяжіння. Вона вважала, що, удосконалюючись протягом багатьох перероджень у тілах живих істот, духовна сутність обов'язково досягне "Вищого світу". Душі, які існують у тому світі формують ієрархію, місце в якій залежить від ступеня їхньої досконалості, і впливають на хід земної історії. Вищі духи іноді втілюються в нашому світі, щоб принести людям істинне знання. Саме вони стали учителями людства й засновниками великих релігій. Такими вчителями були Крішна, Будда, Конфуцій, Ісус та ін. Відповідно, їх вчення є елементами однієї загальної релігії. Ісус Христос в розумінні ньюейджерів перетворюється з Бога-Сина на одного з багатьох вчителів мудрості. Вчення про гріховність людини замінюється твердженням про її божественність.

Ньюейджери називають духів ієрархії Майстрами, Махатмами, Духами Світла і тощо. Встановлення зв'язків людей з цими духами в русі "Нью Ейдж" позначається терміном "chanelling", який українською мовою можна перекласти як "контакторство". Відповідно, серед ньюеджерів особливий авторитет мають ті люди, які встановили особисті відносини з духами і слугують каналами (посередниками-медіумами) для передачі повідомлень з надприродного світу. Таких людей ньюейджери називають пророками. Саме пророками ньюейджери вважають О.П. Блаватську, Реріхів, А. Бейлі й інших теософів та окультистів. Серед сучасних найвідоміших контакторів можна згадати Девіда Спенглера (нібито здатний здійснювати телепатичний зв'язок з самим Спасителем), Джуді Найт (нібито контактує з духом на ім'я Рамфа), Джейн Робертс (стверджує, що через неї говорить дух Сет) і т. д.

Ньюейджери впевнені, що пробудження прихованих сил психіки та вихід на контакт з "духами ієрархії" дозволяє людині стикнутися з принципово іншою реальністю, ніж буденна. Стан психіки, в якому це стає можливим, вони позначають різними термінами: "розширена свідомість" (Ш. Маклейн), "вища свідомість" (А. Вейл), "особлива реальність" (К. Кастанеда), "космічне бачення" (С. Кін), "інший простір" або "саторі" (Дж. Ліллі) та ін. Але найбільшого поширення набули терміни: "змінений стан свідомості", який запропонували психологи Р. Мастерс і Дж. Хаустон, та "космічна свідомість", який був введений канадським психологом Р. Баком. Техніки отримання такого роду досвіду (холотропне

дихання, вживання психоделіків та ін.) ньюейджері розглядають як методики проникнення на більш високі рівні реальності. У змінених станах свідомості людина принципово по-іншому сприймає світ: речі стають прозорими і світяться; планети Всесвіту, і взагалі всі навколишні речі поводять себе як живі істоти, а самі ці люди теж сприймають себе речами: водою, повітрям тощо. Індивіди, які пережили такий стан “містичного осяяння”, зізнавалися, що почувалися тоді не окремими особистостями, а невід’ємними складовими навколишнього світу природи. Ось, що, наприклад, пише про власний містичний досвід одна з відомих учасниць руху “Нью Ейдж” голлівудська акторка Ширлі Маклейн: “під час купання в мінеральному джерелі в Андах я поступово... ставала водою..., була повітрям, темрявою, стінами, пухирцями, свічкою, вологими каменями під водою і навіть звуком... річки” [6, 598]. Тому, хто отримав досвід перебування у такому стані, вже не здаватимуться дивним положення окультизму, що небесні тіла є живими істотами, адже ці ідеї безпосередньо й конкретно сприймалися ним як власна суб’єктивно-психологічна реальність.

Прихід Спасителя і настання “Нової ери” вже декілька разів анонсувалися, у тому числі на 1967 р. (Д. Спенглером), на 31 грудня 1986 р. (Дж. Прайсом) та ін. Актуальна есхатологія підпорядковує собі окультну практику ньюейджерів. Щоб прискорити прихід Спасителя, вони вдаються, наприклад, до колективних медитацій. Адже, на їх думку, настання “Нової Ери” відбудеться тоді, коли число людей, які медитують на прихід нового месії, досягне критичної маси. Інші ньюейджері вважають, що становлення на планеті “земного раю” відбудеться після перемоги духовної революції. Відомий ньюейджерівський пророк Б. Макуотрес, наприклад, писав, що нині настав перехідний період між епохою індивідуалізму, коли духовна трансформація була долею окремих особистостей, й епохою колективної трансформації свідомості, результатом якої буде виникнення спільного для всіх людей розуму. Практичне втілення цього проекту, на його переконання, відбудеться тоді, коли індивідуальні душі будуть через комп’ютерні мережі злиті в єдиний для всієї планети Мегарозум. Прообраз цього проекту ньюейджері побачили у вченні про ноосферу, яке створили Тейяр де Шарден і В.І. Вернадський. Відповідно, вони зарахували і цих мислителів до числа своїх пророків.

Сьогодні “Нью Ейдж” – це багатомільйонний рух, що динамічно розвивається, виявляючи себе у різних сферах життя глобалізованого суспільства. Окрім езотеричного містицизму, рух “Нью Ейдж” асоціюється, насамперед, з чотирма феноменами: Трансперсональною психологією, “ новою фізикою”, холістичною (об’єднаною) медициною і концепцією “Нового Світового Порядку”. Багато ньоейджерівських пророків (наприклад, Д. Спенглер та В. Адлер) розглядають “Нову Еру” не просто як результат духовної еволюції людства, але й як соціальний порядок, який буде привнесений всесвітньою духовною ієрархією. Кількість прихильників руху “Нью Ейдж” зростає. Лише в США число людей, які з симпатією ставляться до цього руху, досягає за різними оцінками від 10 до 20 млн. осіб. О.П. Ніколаєв зазначає, що “опитування, проведені в США... в 1991 – 1995 рр., свідчать, що ідеї «Нью Ейдж» поділяють 20% населення” [6, 600]. Можна стверджувати, що зростання впливу руху “Нью Ейдж” є стійкою тенденцією, яка пов’язана з тим, що світогляд адептів цього руху відповідає духовній ситуації епохи постмодерну. Але водночас зазначимо, що протягом останнього десятиліття в цьому русі помітні застійні явища, які проявляються у відсутності нових ідей і в певному розчаруванні в тих мілітаристських есхатологічних прогнозах й очікуваннях, що так і не збулися (наприклад, анонсованого на 2012 р. кінця світу, згідно з календарем індіанців Майя).

Висновки. Більшість прихильників сучасних неомістичних рухів об’єднуються в автономні мережі, що складаються з кількох пов’язаних між собою малих неформальних груп, які мають власні світоглядні орієнтири і культову практику. На формування доктринальних положень і культової практики цих течій і груп найбільшою мірою вплинули теософи й окультисти. Загальними рисами, які властиві всім (або майже всім) цим групам, є такі: визнання сутнісної єдності між людиною і божеством, прагнення не надавати особливого значення відмінностям між релігіями, а шукати їхні спільні риси, віра в реінкарнацію, практика містичних медитацій, спрямованих на встановлення контактів з “Махатмами” та ін. представниками духовної ієрархії і на злиття людини з Абсолютним духом тощо. Крім того, розвиваючи практично орієнтовану філософію обоження людини, адепти цих груп практикують різноманітні системи психофізичних технік, оволодіння якими нібито сприяє отриманню надприродних здібностей. Сучасні мислителі все частіше говорять про

народження нової світоглядної парадигми, яку вони називають постмодернізмом. Однією з ознак епохи постмодерну є еkleктичне поєднання різних культурних традицій. Цьому прагненню повністю відповідає рух “Нью Ейдж”, який претендує на тотальний синтез усіх сфер життя. Адже ньюеджери вважають, що в “Нову еру” наука, мистецтво, медицина, філософія, релігія, політика, економіка зіллються в єдине ціле.

Література

1. Бейлі А. Йога сутри Патанджалі: переказані Джуал Кхулом / Аліса Бейлі. – Львів : ЗУКЦ, 2012. – 256 с.
2. Бхупендра В. День белого лотоса – дань памяти Е.П. Блаватской / Вора Бхупендра // “Світоч” квітень 2015 № 23 Електронний ресурс. – Режим доступа к статье : <http://theosophy.in.ua/svitoch/sv23.pdf>.
3. Гурджиєв Г.І. Закономірна різноманітність проявів людської індивідуальності / Георгій Іванович Гурджиєв // Становлення внутрішньої людини : антологія. – Львів : “Ліга-Прес”, 2013. – 192 с.
4. Мерелл-Вольф Ф. Чи є теософія автентичною? / Франклін Мерелл-Вольф // Становлення внутрішньої людини : антологія. – Львів : “Ліга-Прес”, 2013. – 192 с.
5. Нетрадиційні та містичні об’єднання України / [В.М. Петрик, Є.В. Ліхтенштейн, В.В. Гринько, С.М. Левченко]. – Біла Церква : “Мустанг”, 2000. – 216 с.
6. Религии мира. Т. 6. Ч. 2 Религии Китая и Японии. Христианство. Ислам. Духовные искания человечества в XIX – XX веках / [глав. ред. М. Аксёнова]. – [5-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Аванта+, 2004. – 688 с.

Богдановский Игорь. Теософия и оккультизм: традиции и современность. На формирование современных неомистических течений и групп в наибольшей степени повлияли доктринальные положения теософов и оккультистов. Общими чертами, которые свойственны почти всем группам, принадлежащих к движению “Новый Век” являются: признание духовного единства между человеком и божеством, вера в реинкарнацию, практика мистических медитаций, направленных на установление контактов с представителями духовной иерархии, и разнообразные системы психофизических техник, овладение которыми якобы способствует получению сверхъестественных способностей.

Ключевые слова: теософия, эзотерика, оккультизм, магия, мистика, измененные состояния сознания.

Bohdanovskyi Ihor. Theosophy and occultism: tradition and modernity. The formation of modern mystical movements and groups are mostly affected by the doctrinal position of theosophists and occultists. Common features that are inherent in almost all the groups belonging to the movement of the “New Age” are as follows recognition of spiritual unity between man and deity, belief in reincarnation, practice of mystical meditation aimed at establishing contacts with representatives of the spiritual hierarchy, and a variety of psychophysical techniques, mastering which supposedly helps to obtain supernatural abilities.

Keywords: theosophy, spirituality, occultism, magic, mysticism, altered state of consciousness.